

Fyn er fin ...

BENDT BENDTSEN I EN SAMTALE

MED GERDA TH. LEFFERS

Om nogen af de danske øer er begunstiget med bro- og togforbindelser er det Fyn. Landfast med både hovedlandet og hovedstaden ligger Fyns land dér – mere smørhul end nogensinde – midtvejs placeret, smilende dejlig og fin!

Vi kan se det på husene, føle det på den milde brise, smage og dufte det på boghveden og høre det på dialektens melodiske sødme.

Økonomi- og erhvervsminister Bendt Bendtsen taler sit egnsprog. Han er et godt eksempel på, at dialekten består ved at blive talt, og ikke nødvendigvis ved at man lever sin hverdag i det lukkede, egnsprægede samfund.

Her i ministerkontoret på Slotsholmen sidder vi nu og taler fynsk. Den ene i den rette tonegang den anden i et *vingeskudt* forsøg, der hurtigt afløses af såkaldt rigsdansk, der med fynsk indenfor hørevidde virker klang- og farveløst – og næsten *for* let forståeligt.

– er det ganske ubevidst – eller gør du dig ekstra umage – når du taler i den fynske tonegang?

– jeg vil sige det på den måde, at da jeg kom til København som ung, da fik jeg meget at vide omkring mit sprog – at jeg talte meget, meget fynsk – da jeg så kom tilbage efter 5 – eller 7 år med bopæl i København – hvor jeg var politibetjent – så var der nogen i omgangskredsen der sagde: skal du bo derovre skal du tale rigsdansk; og jeg fik faktisk at vide jeg *talte* rigsdansk – sådan er det tit

med sproget – såe ... men i modsætning til mange partiledere så har jeg valgt at blive boende i det fynske – også som konservativ partileder og som vicestatsminister har jeg valgt at blive der – på vores slægtsgård, Østergaard ved Allesø, hvor vi bor som syvende generation i lige linie – jeg er født og opvokset, og jeg er opstillet på Fyn – er valgt på Fyn; ... jeg holder da meget af København – menæh – det er på Fyn mine rødder er, og da jeg blev valgt i sin tid – som politisk leder og lignende – kom der en reklamemand og han ville gøre noget til gavn for Det Konservative Folkeparti – og han sku' ik' ha' noget for sit besøg – og – da vi så havde talt en hal' time så kom han så med det som var hans budskab – og det var, at jeg skulle fralægge mig min fynske accent, for sådan kunne man ikke tale i København!

Men jeg tror at det drejer sig om for en politiker, det er ærlighed og troværdighed og hvis jeg skulle begynde at lave om på mig selv, så blev det noget kunstigt noget –

– *hans ord betød måske at du blev ekstra vedholdende* –

– nej det gjorde ingen forskel. Jeg har altid uanset det har været som kommunalpolitiker eller politimand – og som folketingsmand og minister – jeg har altid talt sådan – og jeg laver ikke mit sprog om. Jeg tror desværre at den udvikling vi ser – den centralisering – den tradition at de unge mennesker læser i de større byer – det gør at der bliver færre og færre der taler dialekten – og tv og fjernsynet i det hele taget gør også noget – men som menneske og politiker skal man vælges ikke på sit sprog, men på sine holdninger – og jeg tror man som politiker skal passe morderlig meget på ikke at begynde og ændre – jeg føler jeg er den samme person som dengang jeg blev valgt til Folketinget i 94 – og det er også det samme jeg står for – og hvis jeg pludselig talte anderledes så ville mine vælgere hjemme tænke: hov hvad er han nu for en – er han nu

københavn? – og hvis jeg talte rigsdansk hjemme på Fyn ville de ikke synes jeg var troværdig.

– et tonefald – en stemmeføring fortæller det hele – den røber identiteten

– det tror jeg du har fuldstændig ret i –

– taler I alle sammen fynsk i dit hjem –

– jeg vil faktisk sige – min kone – (min kone er fra Nibe) hun talte meget jysk da vi mødte hinanden. Hun flyttede fra Jylland som 18-årig – hun har været på Fyn siden 1980 – og der må vi sige – (hun er 45 år nu) – at vi kan stadig godt høre hvor hun stammer fra. Ikke så meget nu som tidligere, men hendes sprog er ikke blevet særlig fynsk – derimod taler begge mine børn fynsk – det har noget at gøre med børnehaver og skoler – og de taler med sydfynsk accent –

– det er som om vi alle sammen forkæler Fyn – man kan ikke lade være – H. C. Andersens fødeø må man holde af – alting er så pænt – sprogmelodien kunne Carl Nielsen have skrevet noderne til – man siger at ordet pæn er det mest brugte adjektiv på din ø – og her er jo pænt – og dejligt –

– jeg har ikke tænkt over det – men min kone har – og det er vist rigtigt – min kone bemærkede at det blæser ikke så meget på Fyn, som hun var vant til fra Nordjylland – og også at Fynboernes haver er utrolig pæne – og man holder meget orden omkring gårdene. Alt det tror jeg også afspejler sig i den fynske natur – i menneskets natur – det er ikke helt forkert når vi synes at fynboerne generelt er meget venlige mennesker – du har nok ret i at vi har ligget i mange år – fra dengang da udviklingen var bestemt af, hvad der kunne gro på jorden – da har Fyn jo ligget hvor der var god jord. Man kan

blandt andet se, når man kører sig en tur – især på stuehusene – at på det tidspunkt hvor andelsbevægelsen den rejste sig, da blev der bygget nogen gevaldige stuehuse. Jo, det var på det tidspunkt. Jeg synes også sommetider det afspejler sig i den fynske folkesjæl. Det er dejligt. Dejligt er et meget brugt ord på Fyn. Og hygge betyder meget – et eksempel er at hvis du går til en fynsk erhvervsleder og siger – du har ti ansatte, nu skal jeg fortælle dig hvordan du får 20 ansatte til næste år – så vil svaret være “hvorfors det – vi har det jo godt nok” – de har det hyggeligt – og det betyder utrolig meget for fynboerne. Det er den fornemmelse jeg får, når jeg kommer over hele landet ikk’ – fynboerne kan godt li’ der er hygge – og den trives godt med fynsk dialekt.

– Jeg tror Fyn generelt fra datiden af, rent landbrugsmæssigt, har ligget utrolig beskyttet – det havde jo ikke med tør sandjord at gøre hvis høsten svigtede – ikke på samme måde som det havde i Vestjylland og lignende steder – det har også noget at sige, når man snakker om sprog og sindelag.

– er *Odense blevet det center man havde ventet* –

– jeg synes faktisk der er en god udvikling i gang på Fyn – vi har bare behov for at få omstillet vores erhvervsliv i højere grad end det er på nuværende tidspunkt. Vi har behov for flere højtuddannede på Fyn – der kommer en hel del nu – og det har da også indvirket på priserne – på den fynske østkyst er det steget betydeligt – lige pludselig fandt københavnerne ud af at det var godt med et sommerhus på Fyn. Efter broforbindelsen kommer der jo flere folk til Fyn – måske fynboer rejser til København og går på udstillinger eller noget – men der kommer også mange den anden vej. Og grundpriserne er gået meget op.

– jeg så på nettet at du skal ud på en tur i Nordsjælland i begyndelsen af november – så får vi noget godt fynsk at høre –

– det kan da godt tænkes – det er erhvervsudvalget oppe i det hjørne der har sendt os ud – jeg har lige været to dage i Viborg og Århus amter – der er jo meget at rejse om.

– har du en fynsk yndlingsang?

– den fynske sang jeg holder mest af er “Det kønneste land er Fyns” kender du ikke den: – do do do do dododo – dy dy dy dy dydydy – do do do do dodododo – dy dy dy dy dydydydy den er af Ole Heyde – han har også skrevet melodien – jeg kan ikke teksten udenad, men

– den finder jeg – tak fordi du nynnede –

Da jeg her til verden kom,
lå jeg lidt og så mig om.
Så en eng, en skov, en ager,
så min mor var fynsk og fager.
Sid'n har jeg altid syn's,
det kønneste land er Fyns.

På den kønne ø jeg havned',
føltes det som man var savned.
Nogen kyssed krammed mig,
mor var blød, hun ammed mig.
Sid'n har jeg altid syn's,
det kønneste folk en Fyns.

Sidenhen, jeg kom i skole,
og fik lært min “Ole Bole”.
Rigsmål skal vi alle tale,

lærte fremmed ord som gale.
Sid'n har jeg altid syn's,
det kønneste sprog er Fyns.

Koret sang Carl Nielsen klang,
"Den milde dag er lys og lang".
Blandt sopranerne jeg så,
et par øjne himmelblå.
Sid'n har jeg altid syn's,
den kønneste himmel er Fyns.

Da vi gik fra dansebal,
fulgte vi naturens kald.
Nattergalen sang den nat:
"Natten er vor egen", skat.
Sid'n har jeg altid syn's,
de kønneste nætter er Fyns.

Alle vore børn skal lære,
være fynbo er en ære.
Glæd dig ved din vuggegave,
Fyn det er en dejlig have.
Jeg har jo altid syn's,
det kønneste land er Fyns.

Fyn det er så mildt et land,
alle smiler, hvis de kan.
Lykken den er værd at søge
blandt de lyse fynske bøge.
Jeg har jo altid syn's,
det kønneste land er Fyns.

– den skal synges på dialekten. Jeg havde en skolebestyrer fra Odense Friskole der hed Kaj Fauerby – et gammelt wienerbarn for øvrigt – jeg har gået på Odense Friskole som dreng – der kom børn fra det meste af Fyn – han ku' på or'et STEN ste'fæste hvor på Fyn de børn kom fra – der var ni må'er på Fyn og si'e STEN på – u'fra betoningen af or'et – der ku' han si'e: du kommer fra nor'-fyn, du kommer fra sy'fyn, du komme fra vestfyn og så vi'er –

– Min mor var utrolig fynsk, hun kom nede fra Harndrup – det er vestfyn – hun var utrolig fynsk – og min mormor var også *helt utrolig* fynsk. Bedstemor var *jyde* fra Salten Langsø. Min mor brugte ordet *kylleste'* – det er kyllingesteg, og *taebøst'* – det er en tandbørste. Det kan godt være det er min mors meget fynske sprog der har gjort meget til det at jeg har accenten – min mor gik jo hjemme, og jeg er født og opvokset med hendes dialekt i hjemmet.

I min skoletid har der været undervist på rigsdansk.

– *Andersen, de fynske malere og Carl Nielsen har sat præg på øens kultur og sprog?* –

– ja – og igen det der at den fynske natur den trænger kraftigt igennem – der er også et gammelt levn fra jægere og fiskere –

– *tror du dialekterne dør ud – og ville det betyde et minus eller et plus – eller ...?*

– ved du hvad jeg synes det er dejligt at der er dialekter – at der en nogen der står ved deres dialekt – det giver en rigdom – jeg kan godt lide her i Folketinget under debatterne at vi ikke taler samme sprog alle sammen – at der både er jyder og københavnere og sjællændere og fynboer – det synes jeg da er ganske hyggeligt – sådan syn's jeg det skal være – men der er nok ingen tvivl om, at der er nogen i det her korrekte Danmark der sidestiller dialekterne med

noget enfoldigt – noget naivt og lignende – sådan opfatter jeg det overhovedet ikke. Jeg synes kun det er en rigdom for vores sprog at vi taler lidt forskelligt.

– jeg er enig. Hvis der op- eller nedvurderes efter sproget, er det så de dialekttalendes egen “skyld” – holder de ikke fast nok ved dialekten?

– det skal jeg lade være usagt – men alligevel er det nok derfor at jeg stadigvæk taler fynsk – jeg har siddet i Folketinget i 8 år – boet på Fyn og arbejdet her – og jeg taler det samme sprog som da jeg rejste fra Fyn – og det syns Fynboerne også når de ser mig på tv –

– læser du litteratur på dialekten?

– nej – det har jeg ikke gjort meget – jeg må sige at hovedparten af mit arbejde det ligger på det skrivebord dér – selvfølgelig får jeg mulighed for i mine ferier at læse lidt andet – i sommerferien læste jeg en af Colin Powell – og Roland Jacquards *I Osama Bin Ladens navn*. Når jeg endelig får muligheden så får jeg læst, men ellers er det jo fagligt stof jeg stikker hovedet i – og aviser, jeg læser 8 aviser om dagen – og der er altid noget der relaterer sig til et job som mit.

– dialekten kan være et “ekstra” redskab?

– dialekten kan bruges til at tøjle med engang imellem hvis noget er kørt fast – der er da nogen der morer sig over, når man nu taler om at det og det skal i EU- udbud – og je’ så si’r: *i-EU-ubu* -

– og jeg har lige i Folketingsgruppen i dag – hvor man jo tit som politisk leder må konkludere på en sag hvor meget taler for og meget taler imo’, så ta’r je’ gern’ og si’er: *d’e’ som de si’er ov’r i d’ fynsk’ : d’e’ nu’t næemt -!*

– jo man kan godt bruge det – også til en vittig bemærkning. Jeg er glad for min hjemstavns – jeg har været meget rundt om i verden –

kommer meget rundt – men jeg føler hjertet slår i den rette takt når jeg kommer til min slægtsgård. Jeg går på min fars, min bestefar og min olde- og min tipoldefars jord – tænk at kunne gå og sige, at her på den jord der har alle mine forfædre gået og deres familier – det synes jeg er noget fantastisk – det gi'r no'en dimensioner – det gi'r rødder – at der så er kommet lidt nyt blod indimellem, sjovt nok altid fra Jylland, men ellers – vi er fynboer – min farmor kom til Fyn fra Jylland som 18-årig som før sagt, fra Salten Langsø ved Them, hun var fra et mindre husmandssted – og hun talte ravjysk til den dag hun døde som næsten 90-årig – hun talte virkelig med jysk accent hele sit liv. Hun blev landmandskone på Østergården som 18-årig og boede der til sin død på førstesalen på gården – hun talte ravjysk, men prøvede aldrig at påvirke os andre til det – overhovedet ikke –

– *københavnsk?*

– jeg betragter københavnsk som en dialekt – jeg lagde virkelig mærke til det da jeg blev soldat i Livgarden som 19-årig – hvor der både var jyder og københavnere og fynboer – og jeg kan virkelig godt lide de forskellige dialekter – især den fra Århus – den synes jeg er utrolig smuk. Den københavnske svajer-dialekt er speciel – det er dejligt at hver egn har sin – men hvis du spør' mig hva' for en dialekt jeg syn's er den smukkeste, så er det Århus-dialekten.

– *endda smukkere end den fynske?*

– DET vil'e jeg aldrig erkende – hm – nå nej, jeg synes vel egentlig ikke noget er absolut smukkere end andet – hverken jysk eller fynsk eller – jeg synes hver dialekt har sin skønhed – jeg laver aldrig mit sprog om og gør heller ikke noget for at tale de andres dialekt – jeg taler det sprog som jeg egentlig altid har gjort.

– *janteloven*

– den trives godt. Den trives godt over hele Danmark – også herinde. Det har ikke noget med egnessprog eller mindre områder at gøre. Min datter kom hjem fra et ophold i Australien – og hun nævner Australien som et typisk eksempel på et land uden jantelov – et dejligt land.

– *kunne der tænkes situationer hvor du trods alt måtte tale rigsdansk?*
NEJ!

– jeg har altid sagt at der er ikke nogen smarte mediefolk der skal lave mig om jeg tror det er en styrke at være sig selv – at være ærlig og fortsætte med at tale som man gør.

– *og hjemme har I fælles tonegang –*

– mine børn og jeg har nok – min kone har stadigvæk det dér, at man kan høre hvor hun kommer fra –

Erik Larsen er min meget gode kollega – formand for erhvervsudvalget – nede fra sydfyn – vi taler begge to fynsk, han især m e g e t, en stille og rolig rar fyr, som jeg har et fantastisk godt forhold til – det er muligt jeg så bliver ekstra fynsk – også når jeg ringer hjem – men det er ikke noget jeg selv lægger mærke til. Børnene siger, når der har været fjernsyn på: man ka' godt hør hvor du kommer fra! –

– *det kan man – og en særlig tak for det –*

BENDT BENDTSEN F. 1954 I ODENSE. ØKONOMI- OG ERHVERVS-
MINISTER. UDDANNET PÅ KORINTH LANDBRUGSSKOLE 1972. KØBENHAVNS POLI-
TI 1975. KRIMINALASSISTENT VED ODENSE KRIMINALPOLITI 1984. MEDLEM
AF FOLKETINGET FOR DET KONSERVATIVE FOLKEPARTI FRA 1994, PARTIFOR-
MAND FRA 2000. MINISTER I VK-REGERINGEN FRA 2001.